

по горизонталі та вертикалі для вирішення проблем громади.

До публічної системи об'єднаної територіальної громади належать: голова та виконавчий комітет, структурні підрозділи управління ради та їх посадові особи, комунальні підприємства, депутати ради, старости сіл/селищ, громадський актив населених пунктів, громадські організації та окремі громадяни.

Нині основною мотивацією до консолідації територій та громадян, місцевого самоврядування та органів влади є ключова проблема – підвищення ефективності місцевої самоорганізації, яка спрямована на підвищення стандартів життя і вирішення спільних соціально-економічних проблем території та мешканців, формування інвестиційної привабливості громади та позитивних зрушень у комфортності життя в громаді. Особливе місце в окреслених питаннях покладається на систему місцевого самоврядування громади, яка є фінансово й інвестиційно самодостатньою та спроможною до активної діяльності в досягненні суспільної мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми реформи публічної влади та пошуку нових стратегій їх організаційної діяльності в Україні досліджуються в науковому середовищі у роботах А. Панкрухіна, В. Кірдіна, С. Єрмеєва, А. Крилова, А. Лаврова, С. Серьогіна, Є. Бородіна, В. Сиченка, Н. Шевченко, К. Романенко, які висвітлюють нові і ключові аспекти діяльності громади у формуванні позитивно-орієнтованого розвитку об'єднаних територіальних громад та органів публічної влади. Зарубіжні дослідження почалися раніше, бо європейські країни вже пройшли певні етапи демократизації та децентралізації, тепер вони можуть поділитись власним досвідом із метою налагодження нової ефективної моделі стратегії розвитку політичної системи, публічної влади і об'єднаних громад в Україні.

Постановка завдання. Автор ставить за мету осмислити процеси змін у стратегії організаційної діяльності системи місцевого самоврядування, яка спрямована на переформатування концепції і послідовних процесів розвитку громади в нових умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У стратегії розвитку нової громади та її публічного управління особливо важливими є технологічні етапи прийняття ефективного й актуального управлінського рішення. Результатом окресленого і визначального етапу є питання активних, динамічних і позитивних змін у соціальних життєвих

практиках, спрямованих на покращення рівня життя громадян, долучення жителів до громадсько-активної співпраці з органами місцевої влади у вирішенні проблем території [1, с. 199]. Отже, незаперечним чинником визначених суспільних процесів постають громадяни та територіальна громада.

Територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр [2]. Базовим рівнем нових місцевих самоврядних об'єднань України постає об'єднана територіальна громада, до складу якої може входити певне число громадян сіл та/або місто.

Так, у 2015 році з 288 сільських та 20 міських рад Дніпропетровської області після гнучких трансформацій, станом на 01.01.2020 року, організаційно було сформовано та проведено демократичні вибори публічних інституцій нової громади у 74 об'єднаних територіальних громади (далі – ОТГ), до числа яких входять як міста, так і села [3]. З правової та організаційної точки зору нові громади можна поділити на дві групи: громади, які складаються з числа сіл/селищ; громади, які складаються з числа сіл/селищ та міста. У тенденціях нових стратегій розвитку територій завжди будуть вбачатись різні шляхи і перспективи зрушень та досягатимуться різні результати в соціальних практиках громади.

Окреслені норми визначають закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про добровільне об'єднання територіальних громад», а за рішеннями громади і місцевих органів самоврядування реалізуються повноваження з політики соціально-економічного розвитку та визначаються стратегії діяльності. Адже, на думку науковців, основними аспектами децентралізації в публічній сфері як складника модернізаційних процесів є: стратегічне визначення засад передачі повноважень від центру до регіонів та місцевого самоврядування; визначення повноважень, розмежування владних компетенцій та незалежності у процесах прийняття рішення місцевої громади; формування механізмів, які визначають спрямування фінансових ресурсів та компетенцій; інституційні форми державного контролю за діяльністю місцевого самоврядування в дотриманні законності для виконання повноважень [4, с. 205–206].

Відповідно до ст. 54 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», посадова

особа – староста: представляє інтереси відповідного старостинського округу (далі – СО); бере участь у пленарних засіданнях ради; сприяє поданню відповідних документів до органів влади; виконує рішення ради; бере участь у формуванні бюджету; вносить пропозиції до програм розвитку; здійснює контроль за діяльністю комунальних підприємств; координує роботу з благоустрою території; інформує раду про стан справ на території; залучає громадян до участі у вирішенні важливих питань місцевого значення [2].

Перш ніж перейти до розгляду інноваційних стратегій розвитку території, необхідно зазначити, що рівень роботи старости в СО залежить від таких чинників: *по-перше*, від професійності і організаторських здібностей посадової особи; *по-друге*, від рівня готовності громадян, органів самоорганізації населення і суб'єктів господарювання адміністративної території (громади, округу) до послідовної, колективної/індивідуальної та ефективної діяльності; *по-третє*, від партнерських відносин органів місцевого самоврядування (об'єднання зусиль, від одного до кількох із метою вирішення спільних проєктів розвитку).

Розгляньмо позитивні організаційні процеси, які проходять в деяких СО та органах місцевого самоврядування в Дніпропетровській області. На території 74 ОТГ, вже створено депутатські та СО, в яких нові органи місцевого самоврядування впроваджують програми соціально-економічного розвитку з метою зміцнення матеріально-фінансової бази громади. З цієї ключової причини формується бюджет розвитку громади, до якого належать «доходи» і «видатки» місцевого бюджету, які утворюються і використовуються задля реалізації окреслених місцевих програм. Крім окреслених фінансових ресурсів, ОТГ можуть залучати до реалізації місцевих проєктів розвитку інвестиції/позички/гранти, як зовнішні, так і внутрішні.

Прикладом успішної консолідації фінансових потенціалів для вирішення і реалізації місцевих проєктів може бути Новоолександрівська ОТГ (Дніпропетровська обл.) та інші території регіону. Так, у селі Волоське до СО входять села: Волоське, Ракшівка, Червоний Садок та Майорка. На прикладі роботи ОТГ та округу можна зробити висновки: органи місцевого самоврядування, громада, староста та суб'єкти господарювання, консолідувавшись, стали провідниками інфраструктурних змін на території. Адже будь-яка сільська територія має загальносистемні та довгий час не вирішувані місцеві проблеми населених пунктів: відсутність централізованого водопостачання

населення; проблеми із зайнятістю громадян; проблеми з впорядкуванням території; життєва важливість мережі і роботи соціальних об'єктів та інфраструктури тощо.

За результатами 2016 року у Новоолександрівській ОТГ за консолідованої і дольової участі громадян сіл, суб'єктів господарювання та місцевого самоврядування, регіонального бюджету було здійснено реконструкцію і впорядкування мережі водопостачання для громади, впорядковано питання поводження з твердими побутовими відходами, розпочато зрушення у сфері освіти (відремонтовано будівлю школи, проведено ротацію педагогічних кадрів, припинено збір батьківських коштів на потреби школи, відремонтовано будівлю дитячого садка), впорядковано спортивну інфраструктуру сіл, проведено ремонти та будівництво доріг із твердим покриттям, впорядковано надходження до місцевого бюджету, який формується за рахунок податків та зборів, системно формується суспільно активна молодь через залучення до справ території. Таким чином, успіхи у забезпеченні доходів місцевого бюджету дають змогу формувати бюджет розвитку, допомагати соціально вразливим категоріям громадян та розвивати інфраструктуру населених пунктів для комфортного проживання жителів сіл.

Вищезокреслене є прикладом активності депутатів і голови місцевої ради, старости та його громадського активу округу, підтверджує значення децентралізації, яка створила умови для розвитку території сіл. Нині відбуваються процеси заміни критеріїв ефективності: від затратного принципу до принципу результату, за яким пройдуть процеси задоволення інтересів споживачів (громадян) результатів діяльності і послуг органів публічного управління.

На сучасному етапі реформи публічних інституцій в основі всіх стратегій розвитку нових ОТГ та органів державної влади мають постати такі напрями: 1) формування системи правових агенцій для допомоги населенню; 2) стратегічне партнерство з населенням, допомога його самоорганізації з чітким визначенням статусу її різних форм; 3) стратегічне планування розвитку населених пунктів з обов'язковим консультуванням із населенням; 4) розширення комунікації через різні інформаційні мережі; 5) координація і партнерство в діяльності громадськості через прямі зв'язки органів самоврядування та публічність процесів на мікро- і макрорівні. Ю. Хабермас зазначає, що значимим є питання «ефективності

публічного управління як засобу впливу демократичних суспільств на самих себе» [5, с. 114].

Основними етапами формування стратегій розвитку території мають бути такі елементи: дотримання принципів місцевої демократії; узагальнення принципів стратегії розвитку; визначення нормативно-правових засад для стимулювання розвитку; аналіз суб'єктної ситуації, ресурсів, пропозицій та потреби; визначення мети, цільових об'єктів, завдань і заходів; розробка програми, реклами, угоди, інвестування, гранти тощо; визначення матеріально-технічного та фінансового ресурсів; розподіл функціональних обов'язків та відповідальності за контроль, супровід та корегування; управління процесом та підбиття підсумків реалізації стратегії, визначення наступної стратегії. Ключовими в окреслених елементах є процеси прозорості і ефективної комунікації, про які ми раніше згадували [6, с. 60].

Висновки. Таким чином, теоретичні та практичні результати децентралізації окреслюються в контексті нових стратегій розвитку територій таким чином: реформа з демократизації і децентралізації організаційно оформилась на добровільній основі в новій структурній моделі об'єднаної територіальної громади; створено нові рівні розвитку соціальних інституцій суспільства в громаді та залучення громадян до

трансформацій у громаді; окреслилась система моніторингу громадсько-суспільних соціально-економічних проблем та відпрацювання шляхів подолання; місцева система публічної влади стала регулятором як стратегічних, організаційних, фінансових, матеріальних, так людських ресурсів; рівень владної і суспільної комунікації почав впливати на загальні процеси публічного управління громадськими справами; ключовою фігурою процесів формування стратегій стала людина, її професійна і громадська діяльність; ефективність діяльності публічної влади в реалізації стратегій визначають через індикатори рівня якості життя, соціально-економічного й інфраструктурного розвитку громади та особистості. Істотною рисою децентралізації є те, що вона відбувається на добровільній основі і є прикладом розвитку місцевої демократії. Цінний досвід організації колективної дії стає основним ресурсом для розвитку провінційної громади, регіону і держави.

За результатами дослідження окреслились проблеми для подальших досліджень: ефективність перерозподілу повноважень між центром та регіонами, відслідковування нових механізмів державного управління комунальними об'єктами на території, співпраця по горизонталі громад для вирішення спільних проблем.

Список літератури:

1. Бородін Є.І., Безена І.М., Марк Е.Генсон про шляхи демократизації та децентралізації публічних інституцій держави. *Публічне управління та митне адміністрування*. Науковий збірник. 2019. № 3 (22). 290 с. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2019/3/25.pdf>
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
3. Децентралізація дає можливості – Дніпропетровська область: формула успіху. *Сайт Дніпропетровського ЦРМС*. URL: <https://decentralization.gov.ua/areas/0562>
4. Романенко К.М. Маркетинг у державному управлінні : монографія. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2012. 392 с.
5. Хабермас Ю. Постнациональная констелляция и будущее демократии (Die Postnationale Konstellation und die Zukunft der Demokratie, aus: Habermas, Jürgen. Die Postnationale Konstellation. Politische Essays. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1998. S. 91–163) / Перевод Б.М. Скуратова. *Логос*. 2003. № 4–5 (39). URL: <http://www.ruthenia.ru/logos/number/39/09.pdf>
6. Безена І.М. Демократизація публічного управління і інформаційно-медійний розвиток компетентностей його посадовців. *Держава та регіони*. Серія: «Державне управління». 2019. № 2. С. 58–64.

Bezena I.M. NEW STRATEGIES OF DEVELOPMENT OF TERRITORIAL SOCIETY AS FACTOR OF DEMOCRATIZATION OF LOCAL-AUTHORITY ARE IN UKRAINE

The article is sanctified to research of new strategies of development of territorial society in the contexts of democratization and decentralization of public power. The first level of public institutes of the incorporated territorial society are a Starostynsky district and public servant is a head. On his professional activity and public asset of district the question of socio-economic changes depends in settlements. New administrative institutes that is most close to the citizens and must become the organizer of changes in a settlement and to present society in communication higher by the stand-up organs of public is outlined.

In research a normatively-legal base is analyzed and interpretation of key concepts is exposed after the outlined problem. On the practical results of realization of reform of the public system of Ukraine on the Dnepropetrovsk region new strategies and tendencies are exposed during becoming of Starostynsky districts and head. The key question of practical activity in a Starostynsky district is a systematic and structural collaboration that is sent the public servants of local self-government and habitants of village, to realization of infrastructural project on territory of Starostynsky district. The level of work of head and public asset of district influences on forming of profitable and expense part of budget that accordingly influences on efficiency of development of territory and prosperity of her citizens.

It is set on results research, that from the level of work of head and public asset of the territory sent to development, the decision of socio-economic problems, creation of investment attractiveness and advancement depend in the change of priorities of society sent to the favourable environment for citizens. Without the active bringing in and effective support of citizens of infrastructural projects of settlements of society, positive changes can be not realized. Strategies of development of territory need activity and professionalness of all participants of processes of planning and organizational activity. The successive actions of participants of activity influence on effectiveness and becoming of success of society in realization of infrastructural projects sent to positive change.

Key words: *territorial society, strategy of development, investment attractiveness, plenary powers of representative organs, association of population, Starostynsky neighbourhoods.*